

Věta o sedlovém bodu a Fredholmova alternativa

Petr Tomiczek

Fakulta Aplikovaných věd
Západočeská univerzita Plzeň

2006

obsah

1 Rozklad Hilbertova prostoru

- Uzavřený lineární a samoadjungovaný operátor
- Uzavřenost oboru hodnot
- Pozitivně definitní operátor
- Sedlový operátor

2 Potenciální operátor

- Věta o sedlovém bodu
- Nelineární Fredholmova alternativa

Řešíme úlohu

$$u''(x) + m^2 u(x) + g(x, u(x)) = f(x), \quad x \in (0, \pi),$$

$$u(0) = u(\pi) = 0.$$

Definujeme $G(x, s) = \int_0^s g(x, t) dt$,

$$G_+(x) = \liminf_{s \rightarrow +\infty} \frac{G(x, s)}{s}, \quad G_-(x) = \limsup_{s \rightarrow -\infty} \frac{G(x, s)}{s}.$$

Předpokládáme

$$\int_0^\pi [G_-(x)(\sin mx)^+ - G_+(x)(\sin mx)^-] dx$$

$$< \int_0^\pi f(x) \sin mx dx < \int_0^\pi [G_+(x)(\sin mx)^+ - G_-(x)(\sin mx)^-] dx.$$

obsah

1 Rozklad Hilbertova prostoru

- Uzavřený lineární a samoadjungovaný operátor
- Uzavřenost oboru hodnot
- Pozitivně definitní operátor
- Sedlový operátor

2 Potenciální operátor

- Věta o sedlovém bodu
- Nelineární Fredholmova alternativa

Označíme H reálný separabilní Hilbertův prostor se skalárním součinem $(\cdot, \cdot)$ a normou $\|\cdot\|$.

lineární rovnice

Máme uzavřený lineární operátor $A:H \rightarrow H$ s definičním oborem $D(A)$ ($\overline{D(A)} = H$), oborem hodnot $R(A)$ a jádrem $N(A)$.

(A uzavřený: $\{u_n\} \subset D(A)$, $u_n \rightarrow u$, $Au_n \rightarrow z \Rightarrow u \in D(A)$, $Au = z$, jestliže navíc $D(A) = H$, pak A je spojitý operátor.)

Budeme hledat podmínky, za kterých existuje řešení rovnice

$$Au = f, \quad f \in H. \quad (1)$$

Označíme $M^\perp = \{v \in H : (u, v) = 0 \ \forall u \in M\}$. Pokud je M uzavřený podprostor H , pak podle věty o ortogonálním rozkladu platí

$$H = M \oplus M^\perp.$$

Označíme H reálný separabilní Hilbertův prostor se skalárním součinem $(\cdot, \cdot)$ a normou $\|\cdot\|$.

rozklad prostoru H

Definujeme adjungovaný operátor $A^* : D(A^*) \rightarrow H$, $D(A^*) \subset H$ k operátoru A takto: Řekneme, že $v \in D(A^*)$ a $A^*v = z$, pokud

$$(Au, v) = (u, z) \quad \forall u \in D(A).$$

Jestliže $A = A^*$, pak se operátor A nazývá samoadjungovaný. Pro uzavřený lineární operátor $A : D(A) \rightarrow H$ platí

$$H = \overline{R(A)} \oplus N(A^*). \quad (2)$$

Označíme H reálný separabilní Hilbertův prostor se skalárním součinem $(\cdot, \cdot)$ a normou $\|\cdot\|$.

Důkaz $H = \overline{R(A)} \oplus N(A^*)$

$N(A^*)$ je uzavřený podprostor H , proto potřebujeme dokázat rovnost $\overline{R(A)} = N(A^*)^\perp$. Nejdříve dokážeme $R(A)^\perp = N(A^*)$.

Necht' $v \in R(A)^\perp \Rightarrow 0 = (Au, v) = (u, A^*v) \quad \forall u \in D(A) \quad (\overline{D(A)} = H)$
 $\Rightarrow v \in D(A^*) \wedge A^*v = 0 \Rightarrow v \in N(A^*)$ a $R(A)^\perp \subset N(A^*)$.

Necht' $v \in N(A^*) \Rightarrow 0 = (u, A^*v) \quad \forall u \in H \Rightarrow \forall u \in D(A): 0 = (Au, v)$
 $\Rightarrow v \in R(A)^\perp$. Odtud $N(A^*) \subset R(A)^\perp$, tudíž $R(A)^\perp = N(A^*)$.

Zároveň $(R(A)^\perp)^\perp = \overline{R(A)} = N(A^*)^\perp$.

Lemma

Necht' $A : D(A) \rightarrow H$ je uzavřený lineární operátor a $\exists c_1 > 0$ takové, že

$$\|Au\| \geq c_1 \|u\| \quad \forall u \in N(A)^\perp \cap D(A), \quad (3)$$

potom obor hodnot $R(A)$ je uzavřený.

Důkaz : Necht' posloupnost $\{f_n\} \subset R(A)$ a $f_n \rightarrow f \in H$, potom existuje posloupnost $\{v_n\} \subset D(A)$ taková, že $Av_n = f_n$. Body v_n lze psát ve tvaru $v_n = w_n + u_n$, $w_n \in N(A)$, $u_n \in N(A)^\perp$. Pak

$$\|f_n - f_m\| = \|Av_n - Av_m\| = \|Au_n - Au_m\| \stackrel{(3)}{\geq} c_1 \|u_n - u_m\|,$$

tedy $\{u_n\}$ je Cauchyovská posloupnost s limitou $u \in N(A)^\perp$. Z uzavřenosti operátoru A plyne $u \in D(A) \wedge Au = f$, tedy $f \in R(A)$ a obor hodnot $R(A)$ je uzavřený.

Lemma

Necht' $A : D(A) \rightarrow H$ je uzavřený lineární operátor a $\exists c_1 > 0$ takové, že

$$\|Au\| \geq c_1 \|u\| \quad \forall u \in N(A)^\perp \cap D(A), \quad (3)$$

potom obor hodnot $R(A)$ je uzavřený.

Důkaz : Necht' posloupnost $\{f_n\} \subset R(A)$ a $f_n \rightarrow f \in H$, potom existuje posloupnost $\{v_n\} \subset D(A)$ taková, že $Av_n = f_n$. Body v_n lze psát ve tvaru $v_n = w_n + u_n$, $w_n \in N(A)$, $u_n \in N(A)^\perp$. Pak

$$\|f_n - f_m\| = \|Av_n - Av_m\| = \|Au_n - Au_m\| \stackrel{(3)}{\geq} c_1 \|u_n - u_m\|,$$

tedy $\{u_n\}$ je Cauchyovská posloupnost s limitou $u \in N(A)^\perp$. Z uzavřenosti operátoru A plyne $u \in D(A) \wedge Au = f$, tedy $f \in R(A)$ a obor hodnot $R(A)$ je uzavřený.

Fredholmova alternativa pro pozitivně definitní operátor

Necht' $A : D(A) \rightarrow H$ je lineární samoadjungovaný operátor a $\exists c_2 > 0$ takové, že

$$(Au, u) \geq c_2 \|u\|^2 \quad \forall u \in N(A)^\perp \cap D(A), \quad (4)$$

potom rovnice $Au = f$ má řešení tehdy a jen tehdy, když

$$(f, v) = 0 \quad \forall v \in N(A). \quad (5)$$

Důkaz : Lineární samoadjungovaný operátor $A = A^*$ je zřejmě uzavřený. Z předpokladu (4) a Schwarzovy nerovnosti vyplývá $\|Au\| \|u\| \geq (Au, u) \geq c_2 \|u\|^2$, tedy $\|Au\| \geq c_2 \|u\|$ a podle předchozího lematu je obor hodnot $R(A)$ uzavřený.

Z rozkladu (2) a samoadjungovanosti operátoru A dostaneme $H = \overline{R(A)} \oplus N(A^*) = R(A) \oplus N(A)$, odtud plyne $R(A) = N(A)^\perp$. Neboli $f \in R(A) \Leftrightarrow f \in N(A)^\perp \Leftrightarrow (f, v) = 0 \quad \forall v \in N(A)$.

Fredholmova alternativa pro pozitivně definitní operátor

Necht' $A : D(A) \rightarrow H$ je lineární samoadjungovaný operátor a $\exists c_2 > 0$ takové, že

$$(Au, u) \geq c_2 \|u\|^2 \quad \forall u \in N(A)^\perp \cap D(A), \quad (4)$$

potom rovnice $Au = f$ má řešení tehdy a jen tehdy, když

$$(f, v) = 0 \quad \forall v \in N(A). \quad (5)$$

Důkaz : Lineární samoadjungovaný operátor $A = A^*$ je zřejmě uzavřený. Z předpokladu (4) a Schwarzovy nerovnosti vyplývá $\|Au\| \|u\| \geq (Au, u) \geq c_2 \|u\|^2$, tedy $\|Au\| \geq c_2 \|u\|$ a podle předchozího lematu je obor hodnot $R(A)$ uzavřený.

Z rozkladu (2) a samoadjungovanosti operátoru A dostaneme $H = \overline{R(A)} \oplus N(A^*) = R(A) \oplus N(A)$, odtud plyne $R(A) = N(A)^\perp$. Neboli $f \in R(A) \Leftrightarrow f \in N(A)^\perp \Leftrightarrow (f, v) = 0 \quad \forall v \in N(A)$.

Fredholmova alternativa pro sedlový operátor

Necht' operátor $A : H \rightarrow H$ je lineární a samoadjungovaný, $\hat{H}, \tilde{H} \subset H$ jsou podprostory H a $H = \hat{H} \oplus N(A) \oplus \tilde{H}$. Jestliže existují $c_3 > 0$, $c_4 > 0$ takové, že

$$(Au, u) \leq -c_3 \|u\|^2 \quad \forall u \in \hat{H}, \quad (6)$$

$$(Au, u) \geq c_4 \|u\|^2 \quad \forall u \in \tilde{H}, \quad (7)$$

potom rovnice $Au = f$ má řešení tehdy a jen tehdy, když

$$(f, v) = 0 \quad \forall v \in N(A).$$

Důkaz : Podobně jako v předchozím důkazu stačí ověřit, že operátor A splňuje nerovnost $\|Au\| \geq c \|u\|$ na $N(A)^\perp = \hat{H} \oplus \tilde{H}$.

Fredholmova alternativa pro sedlový operátor

Necht' operátor $A : H \rightarrow H$ je lineární a samoadjungovaný, $\hat{H}, \tilde{H} \subset H$ jsou podprostory H a $H = \hat{H} \oplus N(A) \oplus \tilde{H}$. Jestliže existují $c_3 > 0$, $c_4 > 0$ takové, že

$$(Au, u) \leq -c_3 \|u\|^2 \quad \forall u \in \hat{H}, \quad (6)$$

$$(Au, u) \geq c_4 \|u\|^2 \quad \forall u \in \tilde{H}, \quad (7)$$

potom rovnice $Au = f$ má řešení tehdy a jen tehdy, když

$$(f, v) = 0 \quad \forall v \in N(A).$$

Důkaz : Podobně jako v předchozím důkazu stačí ověřit, že operátor A splňuje nerovnost $\|Au\| \geq c \|u\|$ na $N(A)^\perp = \hat{H} \oplus \tilde{H}$.

Položíme $u = \hat{u} + u_0 + \tilde{u}$, kde $\hat{u} \in \hat{H}$, $u_0 \in N(A)$, $\tilde{u} \in \tilde{H}$. Potom
 $(Au, \tilde{u} - \hat{u}) = (A\tilde{u} + A\hat{u}, \tilde{u} - \hat{u}) = (A\tilde{u}, \tilde{u}) + (A\hat{u}, \tilde{u}) - (A\tilde{u}, \hat{u}) - (A\hat{u}, \hat{u})$.

Operátor A je samoadjungovaný, proto platí
 $(A\hat{u}, \tilde{u}) - (A\tilde{u}, \hat{u}) = (A\hat{u}, \tilde{u}) - (\tilde{u}, A^*\hat{u}) = (A\hat{u}, \tilde{u}) - (A\hat{u}, \tilde{u}) = 0$.
 Odtud, ze Schwarzovy nerovnosti a nerovností (6), (7) vyplývá
 $\|Au\| \|\tilde{u} - \hat{u}\| \geq (Au, \tilde{u} - \hat{u}) = (A\tilde{u}, \tilde{u}) - (A\hat{u}, \hat{u}) \geq c_4 \|\tilde{u}\|^2 + c_3 \|\hat{u}\|^2$.

Pro funkce $\tilde{u} \in \hat{H}$, $\hat{u} \in \tilde{H}$ platí $\|\tilde{u} - \hat{u}\|^2 = \|\tilde{u}\|^2 + \|\hat{u}\|^2$
 a podobně pro $u \in N(A)^\perp$ je $\|u\|^2 = \|\tilde{u} + \hat{u}\|^2 = \|\tilde{u}\|^2 + \|\hat{u}\|^2$.
 Položíme $c = \min\{c_3, c_4\}$ a dostaneme

$$\|Au\| \|u\| = \|Au\| \|\tilde{u} - \hat{u}\| \geq c \|u\|^2 \quad \forall u \in N(A)^\perp.$$

Poznámka: Pro nesamoadjungovaný operátor A potřebujeme
 $N(A) = N(A^*)$ a $(A\hat{u}, \tilde{u}) - (A\tilde{u}, \hat{u}) = 0$.

Sedlový operátor

Položíme $u = \hat{u} + u_0 + \tilde{u}$, kde $\hat{u} \in \hat{H}$, $u_0 \in N(A)$, $\tilde{u} \in \tilde{H}$. Potom
 $(Au, \tilde{u} - \hat{u}) = (A\tilde{u} + A\hat{u}, \tilde{u} - \hat{u}) = (A\tilde{u}, \tilde{u}) + (A\hat{u}, \tilde{u}) - (A\tilde{u}, \hat{u}) - (A\hat{u}, \hat{u})$.

Operátor A je samoadjungovaný, proto platí
 $(A\hat{u}, \tilde{u}) - (A\tilde{u}, \hat{u}) = (A\hat{u}, \tilde{u}) - (\tilde{u}, A^*\hat{u}) = (A\hat{u}, \tilde{u}) - (A\hat{u}, \tilde{u}) = 0$.
 Odtud, ze Schwarzovy nerovnosti a nerovností (6), (7) vyplývá
 $\|Au\| \|\tilde{u} - \hat{u}\| \geq (Au, \tilde{u} - \hat{u}) = (A\tilde{u}, \tilde{u}) - (A\hat{u}, \hat{u}) \geq c_4 \|\tilde{u}\|^2 + c_3 \|\hat{u}\|^2$.

Pro funkce $\tilde{u} \in \hat{H}$, $\hat{u} \in \tilde{H}$ platí $\|\tilde{u} - \hat{u}\|^2 = \|\tilde{u}\|^2 + \|\hat{u}\|^2$
 a podobně pro $u \in N(A)^\perp$ je $\|u\|^2 = \|\tilde{u} + \hat{u}\|^2 = \|\tilde{u}\|^2 + \|\hat{u}\|^2$.
 Položíme $c = \min\{c_3, c_4\}$ a dostaneme

$$\|Au\| \|u\| = \|Au\| \|\tilde{u} - \hat{u}\| \geq c \|u\|^2 \quad \forall u \in N(A)^\perp.$$

Poznámka: Pro nesamoadjungovaný operátor A potřebujeme
 $N(A) = N(A^*)$ a $(A\hat{u}, \tilde{u}) - (A\tilde{u}, \hat{u}) = 0$.

Courant-Fisherův princip

Necht' $T : H \rightarrow H$ je lineární kompaktní samoadjungovaný pozitivní operátor, pak má operátor T vlastní čísla

$$\lambda_1 \geq \lambda_2 \geq \cdots \geq \lambda_n \geq \cdots > 0, \quad \lim_{n \rightarrow \infty} \lambda_n = 0,$$

kterým odpovídají vlastní funkce

$$\varphi_1, \varphi_2, \dots, \varphi_n, \dots$$

tvořící ortonormální bázi prostoru H . Zároveň platí

$$\lambda_1 = \max_{u \in H} \frac{(Tu, u)}{\|u\|^2}, \quad \text{a pro } n \in \mathbb{N}$$

$$\lambda_{n+1} = \min_{\varphi_1, \dots, \varphi_n} \max_{u \in H} \left\{ \frac{(Tu, u)}{\|u\|^2} \mid \|u\| = 1, (u, \varphi_1) = \cdots = (u, \varphi_n) = 0 \right\}.$$

Fredholmova alternativa pro kompaktní operátor

Necht' $\lambda \in \mathbb{R}$, $\lambda_1 > \lambda > 0$ a $T : H \rightarrow H$ je lineární kompaktní samoadjungovaný pozitivní operátor, potom rovnice $(\lambda I - T)u = f$ má řešení tehdy a jen tehdy, když $(f, v) = 0 \quad \forall v \in N(\lambda I - T)$.

Důkaz: Označíme $\tilde{H} \subset H$ podprostor generovaný funkcemi φ_n odpovídající vlastním číslům $\lambda_n < \lambda$ a $\hat{H} \subset H$ podprostor generovaný funkcemi φ_n odpovídající vlastním číslům $\lambda_n > \lambda$. Položíme $A = \lambda I - T$, $\lambda_m = \min\{\lambda_n \mid \lambda_n > \lambda\}$ a $\lambda_M = \max\{\lambda_n \mid \lambda_n < \lambda\}$, pak $H = \hat{H} \oplus N(A) \oplus \tilde{H}$ a z Courant-Fischerova principu plyne $(Au, u) \leq (\lambda - \lambda_m)\|u\|^2 \quad u \in \hat{H}$, $(Au, u) \geq (\lambda - \lambda_M)\|u\|^2 \quad u \in \tilde{H}$. Položíme $c_3 = \lambda_m - \lambda$ a $c_4 = \lambda - \lambda_M$, pak operátor A splňuje předpoklady Fredholmovy alternativy pro sedlový operátor.

Fredholmova alternativa pro kompaktní operátor

Necht' $\lambda \in \mathbb{R}$, $\lambda_1 > \lambda > 0$ a $T : H \rightarrow H$ je lineární kompaktní samoadjungovaný pozitivní operátor, potom rovnice $(\lambda I - T)u = f$ má řešení tehdy a jen tehdy, když $(f, v) = 0 \quad \forall v \in N(\lambda I - T)$.

Důkaz : Označíme $\tilde{H} \subset H$ podprostor generovaný funkcemi φ_n odpovídající vlastním číslům $\lambda_n < \lambda$ a $\hat{H} \subset H$ podprostor generovaný funkcemi φ_n odpovídající vlastním číslům $\lambda_n > \lambda$. Položíme $A = \lambda I - T$, $\lambda_m = \min\{\lambda_n \mid \lambda_n > \lambda\}$ a $\lambda_M = \max\{\lambda_n \mid \lambda_n < \lambda\}$, pak $H = \hat{H} \oplus N(A) \oplus \tilde{H}$ a z Courant-Fischerova principu plyne $(Au, u) \leq (\lambda - \lambda_m)\|u\|^2 \quad u \in \hat{H}$, $(Au, u) \geq (\lambda - \lambda_M)\|u\|^2 \quad u \in \tilde{H}$. Položíme $c_3 = \lambda_m - \lambda$ a $c_4 = \lambda - \lambda_M$, pak operátor A splňuje předpoklady Fredholmovy alternativy pro sedlový operátor.

obsah

- 1 Rozklad Hilbertova prostoru
  - Uzavřený lineární a samoadjungovaný operátor
  - Uzavřenost oboru hodnot
  - Pozitivně definitní operátor
  - Sedlový operátor
- 2 **Potenciální operátor**
  - Věta o sedlovém bodu
  - Nelineární Fredholmova alternativa

Věta o sedlovém bodu

O funkcionálu $F \in C^1(H, \mathbb{R})$ řekneme, že splňuje **Palais-Smaleovu (PS) podmínku**, jestliže každá posloupnost $\{u_n\} \subset H$, pro kterou je $\{F(u_n)\}$ omezená posloupnost a $\lim_{n \rightarrow \infty} F'(u_n) = 0$, obsahuje konvergentní podposloupnost. Dále řekneme, že $u_0 \in H$ je **kritickým bodem** funkcionálu F , pokud $F'(u_0) = 0$.

Věta o sedlovém bodu

O funkcionálu $F \in C^1(H, \mathbb{R})$ řekneme, že splňuje **Palais-Smaleovu (PS) podmínku**, jestliže každá posloupnost $\{u_n\} \subset H$, pro kterou je $\{F(u_n)\}$ omezená posloupnost a $\lim_{n \rightarrow \infty} F'(u_n) = 0$, obsahuje konvergentní podposloupnost. Dále řekneme, že $u_0 \in H$ je **kritickým bodem** funkcionálu F , pokud $F'(u_0) = 0$.

Věta o sedlovém bodu

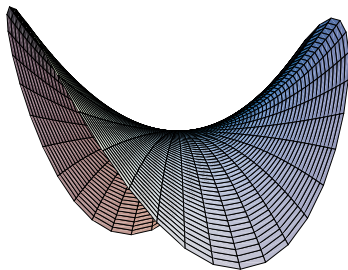
Necht' $H = \hat{H} \oplus \tilde{H}$, $\dim \hat{H} < \infty$ a pro $F \in C^1(H, \mathbb{R})$ platí

- a) existuje omezené okolí U počátku v $\hat{H}$ a konstanta α taková, že $F|_{\partial U} \leq \alpha$,
- b) existuje konstanta $\beta > \alpha$ taková, že $F|_{\tilde{H}} \geq \beta$,
- c) F splňuje (PS) podmínku,

potom má funkcionál F kritický bod.

Věta o sedlovém bodu

O funkcionálu $F \in C^1(H, \mathbb{R})$ řekneme, že splňuje **Palais-Smaleovu (PS) podmínku**, jestliže každá posloupnost $\{u_n\} \subset H$, pro kterou je $\{F(u_n)\}$ omezená posloupnost a $\lim_{n \rightarrow \infty} F'(u_n) = 0$, obsahuje konvergentní podposloupnost. Dále řekneme, že $u_0 \in H$ je **kritickým bodem** funkcionálu F , pokud $F'(u_0) = 0$.

Nelineární Fredholmova alternativa

Necht' A je spojitý lineární samoadjungovaný operátor splňující nerovnosti (6), (7), $N(A) = \{0\}$, $f \in H$ a S je spojitý kompaktní nelineární operátor. Dále existují konstanty $0 < c_5 < \min\{c_3, c_4\}$ a $\gamma \in (0, 1)$ takové, že

$$\|S(u)\| \leq c_5 \|u\|^\gamma \quad \forall u \in H. \quad (8)$$

Necht' pro $F_s : H \rightarrow \mathbb{R}$ platí $F'_s(u) = S(u)$, potom funkcionál $F : H \rightarrow \mathbb{R}$ daný vztahem

$$F(u) = \frac{1}{2}(Au, u) + F_s(u) - (f, u)$$

má Frechetovu derivaci

$$F'(u) = Au + S(u) - f \quad \forall u \in H.$$

Pomocí věty o sedlovém bodu dokážeme, že funkcionál F má kritický bod u_0 , který je zároveň řešením rovnice $Au + S(u) = f$.

Zřejmě $F \in C^1(H, \mathbb{R})$. Z předpokladu (8) dostaneme

$$F_s(u) - F_s(0) = \int_0^1 (S(tu), u) dt \leq \int_0^1 c_5 \|tu\|^\gamma \|u\| dt = \frac{c_5}{\gamma+1} \|u\|^{\gamma+1}.$$

a) Pro $u \in \hat{H}$ platí (6), tedy $F(u) = \frac{1}{2}(Au, u) + F_s(u) - (f, u) \leq -\frac{c_3}{2} \|u\|^2 + \frac{c_5}{\gamma+1} \|u\|^{\gamma+1} + \|f\| \|u\| + F_s(0)$. Odtud vyplývá

$$\lim_{\|u\| \rightarrow \infty} F(u) = -\infty, \text{ tudíž } \forall \alpha \exists U(0) \subset \hat{H} : F|_{\partial U} \leq \alpha.$$

b) Pro $u \in \tilde{H}$ je $F(u) \geq \frac{c_4}{2} \|u\|^2 - \frac{c_5}{\gamma+1} \|u\|^{\gamma+1} - \|f\| \|u\| + F_s(0)$.

$$\text{Odtud } \lim_{\|u\| \rightarrow \infty} F(u) = \infty \text{ a existuje } \beta \text{ takové, že } F|_{\tilde{H}} \geq \beta.$$

Tedy funkcionál F splňuje předpoklady a), b) věty o sedlovém bodě.

c) Necht' $\{u_n\} \subset H$, $\exists c_6 : |F(u_n)| \leq c_6$ a $\lim_{n \rightarrow \infty} F'(u_n) = 0$. Pak

$$0 \leftarrow \|F'(u_n)\| = \|Au_n + S(u_n) - f\| \geq \|Au_n\| - \|S(u_n)\| - \|f\| \\ \geq \min\{c_3, c_4\}\|u_n\| - c_5\|u_n\|^\gamma - \|f\|, \text{ což plyne z (6),(7),(8).}$$

Odtud plyne, že posloupnost $\{u_n\}$ je omezená a $\exists u_0 \in H$ takové, že $u_n \rightharpoonup u_0$, $Au_n \rightharpoonup Au_0$, $S(u_n) \rightarrow S(u_0)$ v H a platí

$$0 \leftarrow Au_n + S(u_n) - f \rightharpoonup Au_0 + S(u_0) - f.$$

Odtud dostaneme

$$Au_n - Au_0 \rightarrow 0 \Rightarrow A(u_n - u_0) \rightarrow 0 \stackrel{(6),(7)}{\Rightarrow} u_n \rightarrow u_0 \in H.$$

Neboli funkcionál F splňuje (PS) podmínku, tím i všechny předpoklady věty o sedlovém bodu.

Lineární úloha s netriviálním jádrem

Necht' $S=0$, $N(A) \neq \{0\}$, pak funkcionál $F(u) = \frac{1}{2}(Au, u) - (f, u)$ splňuje předpoklady věty o sedlovém bodu na $N(A)^\perp = \hat{H} \oplus \tilde{H}$ a existuje $u_0 \in N(A)^\perp$ takové, že $(Au_0 - f, z) = 0 \quad \forall z \in N(A)^\perp$.

Pro $w \in H$ položíme $w = v + z$, kde $v \in N(A)$, $z \in N(A)^\perp$, potom

$$(Au_0 - f, w) = (Au_0 - f, v + z) = (Au_0 - f, z) + (Au_0, v) - (f, v) \\ = (u_0, Av) - (f, v) = -(f, v).$$

Odtud vyplývá, že $u_0 \in N(A)^\perp$ zároveň řeší $Au = f$ právě tehdy, když $(f, v) = 0 \quad \forall v \in N(A)$. (Fredholmova alternativa)

Fredholmova alternativa jako důsledek věty o sedlovém bodu

